

Ogólnopolska konferencja naukowa (Studenckie Koło Naukowe Prawa Podatkowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 20 kwietnia 2018 r.)

ŚRODKI PRAWNE OGRANICZAJĄCE UNIKANIE I UCHYLANIE SIĘ OD OPODATKOWANIA

Dr PAWEŁ SZCZĘŚNIAK, AGATA LIPIŃSKA

Otwarcie pierwszej sesji tematycznej, od prawej: prof. dr hab. Antoni Hanusz i dr Paweł Szczęśniak

Fot. Ł. Mizera

Studenckie Koło Naukowe Prawa Podatkowego pod merytoryczną opieką Katedry Prawa Finansowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej organizuje corocznie ogólnopolską konferencję podatkową, adresowaną przede wszystkim do studentów oraz młodych pracowników nauki.

20 kwietnia br. odbyła się kolejna, tym razem zatytułowana „Środki prawne ograniczające unikanie i uchylanie się od opodatkowania”. Patronat honorowy nad konferencją objęli: Naczelny Sąd Administracyjny, Polska Izba Biegłych Rewidentów, Krajowa Rada Doradców Podatkowych, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie, Wydawnictwo Sejmowe, Pismo Adwokatury Polskiej „Palestra”, czasopismo Krajowej Reprezentacji Samorządowych Kolegiów Odwoławczych „Casus” oraz KPMG Polska. W gronie patronów medialnych znaleźli się: dziennik „Rzeczpospolita”, TVP Lublin, Radio Centrum oraz portal KarierawFinansach.pl.

Przedmiotem tegorocznej konferencji, podczas której zabrano głos blisko trzydziestu prelegentów z siedmiu ośrodków uniwersyteckich w kraju, była problematyka unikania i uchylania się od opodatkowania. Zjawisko to, pozostające w centrum zainteresowania opinii publicznej, stanowi obecnie jeden z istotnych problemów stojących przed władzami państwowymi. W ostatnich latach widoczne jest stopniowe wyposażanie międzynarodowego, europejskiego oraz krajowego porządku prawnego w nowe rozwiązania przeciwdziałające unikaniu i uchylaniu się od opodatkowania. Dynamicznie zmieniający się stan prawny i jursprudencyjny skłonił do podjęcia pogłębionych analiz nad środkami prawnymi ograniczającymi unikanie i uchylanie się od opodatkowania. Materialne efekty badań uczestników konferencji zostaną opublikowane w opracowaniu monograficznym wydanym nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał prof. zw. dr hab. Antoni Hanusz, kierownik Katedry Prawa Finansowego UMCS oraz sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który powitał zarówno prelegentów, jak i licznie zgromadzonych gości. W konferencji wzięli także udział pracownicy Katedry Prawa Finansowego UMCS: dr hab. Andrzej Niezgoda, dr Paweł Szczęśniak, Krzysztof Cień, Tomasz Woźniak oraz członkowie zarządu Oddziału Lubelskiego Krajowej Izby Doradców Podatkowych.

Obrady podzielono na trzy sesje tematyczne, których moderatorami byli dr Paweł Szczęśniak, Krzysztof Cień oraz Tomasz Woźniak. Referaty prezentowane w czasie wystąpień można podzielić na trzy kluczowe obszary badawcze. Pierwszym z obszarów badawczych była klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania. Do polskiego porządku prawnego klauzula, o której mowa, została wprowadzona na mocy przepisów ustawy z dnia 13

maja 2016 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw. W myśl przepisu art. 119a § 1 Ordynacji podatkowej czynność dokonana przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisu ustawy podatkowej, nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny. W tym obszarze tematycznym referaty dotyczyły procesu kształtowania się klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w polskim ustawodawstwie i judykaturze, a także jej wpływu na pewność i spójność krajowego porządku prawnego (Konrad Jagocha, Uniwersytet Śląski), a także problematyki istnienia i stosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania na tle prawnoporównawczym (Marta Zwierz, Uniwersytet Warszawski).

Na uwagę zasługuje wystąpienie poświęcone relacji klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania i wydawaniu indywidualnych interpretacji przepisów prawa podatkowego (Magdalena Dąbrowska, Uniwersytet Łódzki). W referacie poruszono problem dopuszczalności wydania interpretacji przepisów prawa podatkowego w indywidualnej sprawie, której przedmiotem miałby być zakres ochrony wynikającej z poprzednio udzielonej danemu wnioskodawcy interpretacji. Skutkiem zastosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania jest ograniczenie ochrony wynikającej z interpretacji indywidualnych.

Drugą grupą problemów badawczych stanowiły zagadnienia dotyczące podatków obrotowych, a więc danin obejmujących swoim zakresem przedmiotowym przechodzenie dóbr przez poszczególne stadia w procesie produkcji i wymiany. Istotnym z punktu skuteczności działania organów podatkowych okazał się referat dotyczący tzw. instytucji prewspółczynnika w podatku od towarów i usług (Anna Pazura, Polska Akademia Nauk). Wspominana instytucja ma zastosowanie w sytuacji nabycia towarów i usług wykorzystywanych zarówno do celów wykonywanej przez podatnika działalności gospodarczej, jak i do celów innych niż działalność gospodarcza, z wyjątkiem celów osobistych, gdy przypisanie tych towarów i usług w całości do działalności gospodarczej podatnika nie jest możliwe. Kwotę podatku naliczonego oblicza się wówczas zgod-

nie ze sposobem określenia zakresu wykorzystywania nabywanych towarów i usług do celów działalności gospodarczej. Sposób określenia proporcji, a więc tzw. prewspółczynnik, stanowi rozwiązanie ograniczające zjawisko unikania i uchylania się od opodatkowania. Referentka zaznaczyła, że sposób określenia proporcji powinien jednak odpowiadać specyfice wykonywanej przez podatnika działalności i dokonywanych przez niego czynności prawnych.

Podatkowi od towarów i usług zostało poświęcone także wystąpienie na temat genezy klauzuli nadużycia prawa na gruncie podatku od towarów i usług jako konsekwencji obowiązywania zasady ogólnej zakazu nadużycia prawa Unii Europejskiej (Filip Biegun, Uniwersytet Jagielloński). Jak uznał prelegent, choć klauzula nadużycia prawa została wprowadzona do ustawy o podatku od towarów i usług w dniu 15 lipca 2016 r., normatywne zręby zasady zakazu stosowania nadużycia prawa istniały w prawodawstwie unijnym oraz orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Trzy referaty dotyczyły podatku akcyzowego. W pierwszym z nich przedstawiono funkcjonowanie systemu SENT, czyli elektronicznego systemu służącego monitorowaniu przemieszczenia się towarów (Teresa Sławińska-Choryło, Polska Akademia Nauk). Jak zauważono, konstrukcja systemu SENT jest zbliżona do już funkcjonującego Systemu Przemieszczenia oraz Nadzoru WYROBÓW Akcyzowych, a więc systemu EMCS. Negatywnym skutkiem przyjęcia takiego rozwiązania pozostaje zmniejszenie skuteczności tych systemów w zakresie efektywnego poboru podatków.

W drugim referacie omówiono obowiązek znakowania i barwienia paliw opałowych (Michał Wróblewski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Celem obowiązku znakowania i barwienia paliw opałowych jest przeciwdziałanie wykorzystywaniu tych paliw jako paliw napędowych.

Trzeci referat dotyczył tzw. pakietu paliwowego (Amanda Zdybska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Jak wskazano w wystąpieniu, rozwiązanie wynikające z przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw skutecznie ograniczyły przestępstwa na rynku paliwowym wykorzystujące mechanizmy wewnątrzspółnotowych nabyć paliw realizowanych za pośrednictwem zarejestrowanych odbiorców.

Trzecim obszarem problemowym wystąpień były podatki dochodowe i majątkowe. Istotnym z punktu widzenia obrotu prawnego i jego przejrzystości okazał się referat na temat tzw. outsourcingu pracowniczego jako formy uchylania się od opodatkowania (Agnieszka Nowak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Uchylanie się od obowiązków pracodawcy jako płatnika w związku z wykorzystaniem outsourcingu pracowniczego jest niestety zjawiskiem coraz częstszym. Dotyczy to przede wszystkim nieuiszczenia zaliczek na podatek dochodowy osób uzyskujących przychody z pracy świadczonej na rzecz danego pracodawcy. W wystąpieniu podniesiono, że przedmiotem sporów dotyczących outsourcingu pracowniczego pozostaje zazwyczaj ocena skuteczności zawarcia „umów outsourcingu” pracowniczego. Dotyczą ponadto nieuznania się ani przez pracodawcę zbywającego zakład pracy lub jego część, ani przez nowego pracodawcę za podmiot zobowiązany do wypełnienia obowiązków płatnika.

Inny referat przybliżył obecne problemy funkcjonowania podatkowych grup kapitałowych w kontekście nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, która weszła w życie 1 stycznia br. (Wioleta Mirytkiewicz, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).

Jeden z referatów obejmował problematykę podatku od nieruchomości, istotną z uwagi na niedawno wydane wyroki Trybunału Konstytucyjnego (z dnia 12 i 13 grudnia 2017 r.). W związku z tymi orzeczeniami przedstawiono referat na temat podatkowej kwalifikacji budynku i budowli związanej lub zajętej na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej (Karolina Wójcik i Maciej Ryłko, Uniwersytet Warszawski).

dr PAWEŁ SZCZĘŚNIAK

Autor jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Prawa Podatkowego UMCS

AGATA LIPIŃSKA

Autorka jest seminarzystką w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, stypendystką Prezydenta Lublina oraz stypendystką Marszałka Województwa Lubelskiego za wybitne osiągnięcia w nauce